

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: SOCW en MOCW

Onderwijspersoneel en
Primair Onderwijs

Van

1 - Persoonsgegevens

Datum

14 maart 2025

Referentie

51370330

Bijlagen

Intern OCW afgestemd
HOenS, WJZ

Wetsvoorstel gespecialiseerde pabo-opleidingen

Aanleiding

- Resultaten vignettenonderzoek Qompas, schriftelijk overleg februari 2025 en vervolgstappen wetsvoorstel differentiatie pabo.
- De nota schetst eerst de bespreek-/beslispunten en daarna de puntsgewijze toelichting.

Bespreek- en beslispunten

1. Bent u akkoord met het meesturen van de rapportage van het Qompas-onderzoek bij de beantwoording van het SO?
2. Bent u akkoord met het meesturen van de door de Landelijke Expertisecentra Jonge Kind en PO-VO aangevulde notitie bij de beantwoording van het SO?
3. Wij gaan graag met u in gesprek over de opbrengsten van het door Qompas uitgevoerde vignettenonderzoek. Zie toelichting.
4. Stemt u in met de beantwoording van het SO?
5. Het is mogelijk dat het (wets)traject, inclusief alle aanverwante processen, vertraging oploopt en de mogelijke start van de opleiding later is dan beoogd.

Toelichting

1. Resultaten vignettenonderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau Qompas
Er is onderzoek gedaan naar de belangstelling van havo/vwo-scholieren en mbo-studenten in het volgen van de lerarenopleiding. Dit onderzoek heeft geen aanvullende onderbouwing opgeleverd voor de splitsing van de Pabo. Het laat zien dat de groep potentiële studenten die aangesproken wordt door de gesplitste bevoegdheid waarschijnlijk zeer klein is. Van de respondenten die misschien, waarschijnlijk niet of zeker niet de intentie hebben om voor de brede opleiding te kiezen switcht slechts een klein deel naar een positieve intentie (waarschijnlijk wel of zeker wel) om de nieuwe gespecialiseerde opleiding te volgen. Het gaat daarbij om 3,6% van de havo-scholieren, 2,3% van de vwo-scholieren en 4,1% van de mbo 4-studenten. Het omzetten van deze meer positieve intentie naar een daadwerkelijke inschrijving en start van de opleiding is bovendien nog van vele factoren afhankelijk. Uitgebreidere resultaten en duiding van het onderzoek vindt u in bijlage 1. Daar waar er sprake is van verschillen tussen mannen en vrouwen wordt dat vermeld. Het advies is om het onderzoeksrapport als bijlage bij de beantwoording van het schriftelijk overleg aan de Kamer toe te sturen.

2. Aangevulde notitie van de Landelijke Expertisecentra Jonge Kind en PO-VO
Conform planning hebben de landelijke expertisecentra begin maart het tweede en laatste deel van hun opdracht afgerond en antwoord gegeven op twee nog openstaande vragen die betrekking hebben op (1) de borging van doorgaande ontwikkelingslijnen waarbij aangrenzende fases worden meegenomen en (2) de mogelijke verdeling van de studiepunten binnen de gespecialiseerde opleidingen over de eerder uitgewerkte kennisgebieden. De expertisecentra hebben hun notitie op deze onderdelen aangevuld. Het advies is om de aangevulde notitie van de expertisecentra ter kennisgeving aan te nemen, inhoudelijk te betrekken bij het verdere wetstraject en als bijlage bij de beantwoording van het schriftelijk overleg aan de Kamer toe te sturen.
3. Weging van de resultaten van het vignettenonderzoek
We zien een aantal kwetsbaarheden in de resultaten van het vignettenonderzoek en de gestelde vragen in het schriftelijk overleg voor het wetstraject. Het vignettenonderzoek heeft geen aanvullende onderbouwing van het wetsvoorstel opgeleverd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal het effect van dit wetsvoorstel naar verwachting beperkt zijn op de instroom in de pabo. Dit brengt kwetsbaarheden met zich mee voor het vervolg van het wetstraject: de noodzaak voor wetgeving is lastig verdedigbaar. Het versterkt bovendien de weerstand in het veld en voor de verdere uitwerking en implementatie van het voorstel is betrokkenheid van zowel de beroepsgroep als de opleidingen wel nodig. Daarnaast belemmert het de uitvoerbaarheid en zal het mogelijk ook effect hebben op de steun in de Kamer (gezien de gestelde Kamervragen). Graag bespreken we met u hoe u dit weegt. Bij voorkeur voeren we dit gesprek met u voorafgaande aan de beantwoording van het schriftelijk overleg.
4. Beantwoording schriftelijk overleg
De fracties van GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SGP en ChristenUnie hebben inbreng geleverd. Een groot deel van de vragen van vrijwel alle fracties, waaronder van coalitiepartijen, heeft betrekking op een nadere onderbouwing van het voorstel. In diverse vragen wordt daarbij gerefereerd aan de bezwaren en het ontbreken van draagvlak voor het voorstel in het werkveld. Ook zijn er vragen over de (aanvullende) maatregelen voor het aantrekken van meer mannen. Er zijn geen vragen ontvangen van PVV, PvdD, FvD, Denk, JA21, SP en Volt.

Wij maken u er op attent dat een aantal vragen betrekking hebben op de voorgestelde leeftijdsafbakening voor de opleidingen en de bijbehorende bevoegdheden. Ons advies is de door de Landelijke Expertisecentra Jonge Kind en PO-VO voorgestelde leeftijdsafbakening, zijnde een bevoegdheid voor groep 1 t/m 5 (jonge kind) en een bevoegdheid voor groep 4 t/m 8 (oudere kind), over te nemen. Dit is ook reeds zo verwerkt in het VSO.

De expertisecentra concluderen dat een logische leeftijdsgrens tussen het jonge en oudere kind ligt rond de leeftijd van 8 jaar. De expertisecentra stellen een overlappende bevoegdheid voor, waarbij leraren jonge kind bevoegd zijn voor groep 1 tot en met 5 en leraren oudere kind voor groep 4

tot en met 8. Dit sluit volgens de centra aan bij recente ontwikkelingspsychologische perspectieven op het leren van kinderen en houdt rekening met het feit dat kinderen zich niet in een gelijk tempo en op dezelfde manier ontwikkelen.

In beginsel ligt het voor de hand om dit advies over te nemen, tenzij er zwaarwegende argumenten zijn om hiervan af te wijken.

Ter uw overweging enkele aandachtspunten:

- De bevoegdheid voor het lesgeven aan het jonge kind voor groep 1 t/m 5 is in de ogen van sommigen te ruim. Zij hebben de verwachting dat het jonge kind zich beperkt tot en met groep 3 en stellen de vraag of in een gespecialiseerde opleiding voor een bevoegdheid om les te geven aan groep 1 t/m 5 de specifieke aandacht voor het 'échte' jonge kind niet verloren gaat.
- Eén van de kritiekpunten uit het veld is dat leraren met smalle bevoegdheden minder flexibel inzetbaar zijn op school. De door de expertisecentra voorgestelde overlappende bevoegdheden kunnen deze zorg gedeeltelijk wegnemen omdat afgestudeerden van beide gespecialiseerde opleidingen voor het lesgeven aan 5 van 8 groepen bevoegd zijn.
- Er zijn verschillende visies over welke leeftijdsafbakening gewenst is, de opties hebben allemaal voor- en nadelen en geen enkele variant is zonder tegenstand. Ook uit de internetconsultatie over het eerdere wetsvoorstel komt geen eenduidig beeld naar voren.

5. Planning wetstraject, verwante processen en start van de opleidingen

In de hoofdlijnenbrief is aan de Kamer het volgende tijdspad geschetst: *Het wet- en regelgevingstraject duurt ruim twee jaar. De ontwikkeling van kennisbases, opleidingen, het doorlopen van bijbehorende procedures en voorlichting kost twee en een half jaar. Dat betekent dat studenten vanaf september 2029 zouden kunnen starten aan de nieuwe opleidingen.*

WJZ heeft een eerste planning gemaakt voor het wetstraject (en de AMvB voor het aanpassen van de bekwaamheidseisen) dat toewerkt naar inwerkingtreding van het wetsvoorstel op 1 augustus 2027. De eerstvolgende stap is het opstellen van de startnota in de periode tot en met mei 2025.

Er zijn verschillende factoren die de voortgang van het proces beïnvloeden, waaronder op dit moment de ambtelijke capaciteit die nodig was voor de beantwoording van het VSO. Voor de verdere uitwerking van het voorstel is betrokkenheid van het werkveld, zowel van de beroepsgroep als de opleidingen, noodzakelijk. De blijvende bezwaren die zij naar voren brengen tegen het voorstel dragen niet bij aan een soepel verloop van het proces.

Wij maken u er op attent dat het traject, ook al in deze eerste fase, vertraging kan oplopen die van invloed kan zijn op de datum van inwerkingtreding van het wetsvoorstel en de daadwerkelijke start van de

opleidingen. Als het wetsvoorstel op 1 augustus 2027 is ingevoerd en in de praktijk blijkt dat aansluitend nog 2,5 jaar nodig is voor de ontwikkeling van kennisbases, opleidingen, het doorlopen van bijbehorende procedures en voorlichting dan moet u er rekening mee houden dat de eerste student start op 1 september 2030, en niet zoals in de hoofdlijnenbrief vermeld op 1 september 2029.

Datum
14 maart 2025

Vanzelfsprekend zetten wij ons er binnen onze mogelijkheden voor in om waar dat kan versnelling in het proces te realiseren.

Bijlage 1

Resultaten vignettenonderzoek

Er is onderzoek gedaan naar de belangstelling van havo/vwo-scholieren en mbo-studenten in het volgen van de lerarenopleiding. De belangrijkste resultaten daarvan zijn:

- Het initiële percentage van respondenten dat zeker wel of waarschijnlijk wel de intentie heeft om de opleiding lerarenbasisonderwijs te volgen is 13,5% van de havo-scholieren, 5,9% van de vwo-scholieren en 8,9% van de mbo 4-studenten. Vervolgens zijn verschillende vignetten aan respondenten voorgelegd.
- Voor de bestaande opleiding (brede bevoegdheid, specialisatie in jaar 3) geldt dat 27,3% van de havo-scholieren aangeeft aan zeker wel of waarschijnlijk wel de intentie te hebben om deze opleiding te willen volgen. Datzelfde geldt voor 22,2% van de vwo-scholieren en 22,2% van de mbo 4-studenten.
- Voor de nieuwe gespecialiseerde opleiding (smallere bevoegdheid, specialisatie in jaar 1) geeft 13,8% van de havo-scholieren aan zeker wel of waarschijnlijk wel de intentie te hebben om de opleiding in deze vorm te willen volgen. Datzelfde geldt voor 7,8% van de vwo-scholieren en 12,5% van de mbo 4-studenten.
- Er is een groep respondenten die aangeeft misschien, waarschijnlijk niet of zeker niet de intentie te hebben om de bestaande brede opleiding te volgen en waarschijnlijk wel of zeker wel de intentie te hebben om de nieuwe gespecialiseerde opleiding te volgen. Deze groep beschouwen we als de potentiële extra studenten die de nieuwe opleiding kan aantrekken, het gaat daarbij om 3,6% van de havo-scholieren, 2,3% van de vwo-scholieren en 4,1% van de mbo 4-studenten.
- Er is een groep respondenten die aangeeft waarschijnlijk wel of zeker wel de intentie te hebben om de bestaande brede opleiding, maar ook waarschijnlijk wel of zeker wel de intentie te hebben om de nieuwe gespecialiseerde opleiding te volgen. Dit is de groep die nu voor de bestaande brede opleiding kiest, maar later mogelijk voor een gespecialiseerde opleiding kiest. Het gaat daarbij om 10,2% van de havo-scholieren, 5,5% van de vwo-scholieren en 8,4% van de mbo 4-studenten.

Op basis van deze resultaten trekt Qompas de volgende conclusies:

- Een analyse van de afzonderlijke vignetten van scholieren en mbo-4-studenten laat zien dat de hypothetische situaties met een smalle bevoegdheid structureel minder positief beoordeeld worden dan de situaties met een brede bevoegdheid.
- Het keuzemoment van de specialisatie (in jaar 1 of jaar 3) heeft geen significant effect op de intentie om de lerarenopleiding basisonderwijs te gaan volgen.
- De huidige lerarenopleiding basisonderwijs met een brede bevoegdheid vormt voor de meeste scholieren en mbo-4-studenten de meest ideale situatie.
- Onder de nieuwe voorwaarden (smallere bevoegdheid, specialisatie in jaar 1):

- switcht een klein percentage van de respondenten naar een positievere intentie om de lerarenopleiding basisonderwijs te gaan doen.
- switcht een groter percentage van een positieve intentie naar een negatieve intentie om de lerarenopleiding basisonderwijs te gaan doen.
- switcht het merendeel van de respondenten niet, en lijkt niet te beïnvloeden om van keuze te veranderen.

Datum
14 maart 2025

Ambtelijke duiding:

Het belangrijkste doel van het mogelijk maken van gespecialiseerde opleidingen is het verhogen van de instroom in de lerarenopleidingen door een aanvullende groep potentiële studenten aan te spreken. Dit onderzoek laat zien dat deze aanvullende groep waarschijnlijk zeer klein zal zijn. Van de respondenten die misschien, waarschijnlijk niet of zeker niet de intentie hebben om voor de brede opleiding te kiezen switcht slechts een klein deel naar een positievere intentie (waarschijnlijk wel of zeker wel) om de nieuwe gespecialiseerde opleiding te volgen. Het omzetten van deze meer positieve intentie naar een daadwerkelijk inschrijving en start van de opleiding is bovendien nog van vele factoren afhankelijk.